

GALATA

CARTA PAULOBA ȢŁDA DJABARĀ

GALACIA DRUADEBEMA ITEA

Pauloba naārā Jesucritodebema jarade wāsiđe naāgərā puru Galacia druade Ȣeadaa wāsia: Antioquia Pisidiadebema, Iconio, Listra, idjabā Derbe (Hecho 13:1neba abā 14:23đaa). Ēberārā mał purude Ȣeara biara judiorāé basía. Pauloba mama jaradiadacarea Ȣclərə judiorāda jūēnapeda jardia panesiđaa Crito ījāni awara cacua wēāgođida panđa. Mał awara jara panasiđaa Pauloba āđji leyra jūma ījābica bērā Critoba diabuedaěda. Małne djabarā Galaciade Ȣeaba āđjira ēpēbłda basía.

Mał carea Pauloba nał Galata cartada Ȣasia. Poa 50đe Ȣasica Ȣla. Naārā Pauloba djabarāra quēāsia bedea bia Critodebema ījānapeđa dewara crīcha ēpēbłda carea. Małare Ȣasia sāwā Jesucritoba idjira tr̄sida judiorāéa jaradia nībamārēä idjabā māwā o Ȣara djabarā dji dromarā Jerusaleñne Ȣeaba bia unu panđa (Hecho 15). Mał awara Ȣasia Crito ījā panđ carea Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu Ȣada. Jūma małgərə 1:10deba abā 2:21naa Ȣá Ȣla.

Małare Pauloba Ȣasia Moise ley ījābi panđneba mał judiorāba judiorāéa bedea bia Critodebemara igarabi panđda idjabā mał ley ēpēbłdaba jūma ījā odida panđmīna poya odaěda. Mał carea Ȣasia Abrahañba mał ley neě ījāna bērā Ācōrēba carebasida. Ȣasia āđjirāba māwā ījānibłrə Ācōrēba care-

baida Abrahañ carebada quírāca. Jūma mañgara bá
bála 3:1neba aba 4:31naa.

Pauloba jírūare bálsia bedea bia Critoñebemada
íjāníbárla Ācōrēba dadjirāra leydebemada ēdrá
báida idji Jaureba pe eroníbamárēä. Mañ carea
bálsia sâwā idji Jauredeba níbañida panla.
Mañnebemada bá bála 5:1neba aba 6:18daa.

Nañ cartade Pauloba nañrā bála

¹ Mñra Pauloa, Jesucritoba diabuedaa.*
Êberáraba mñra bálaõ basía idjabá edadaõ
basía Jesucritoba diabuedada bamárēä. Ñtebárla
Jesucritoba idjabá idji Zeza Ācōrē, idji beu báda
ñrēbabidaba mñra mâwâ básidaa.

²⁻³ Mñla nañ cartara bálbárla djabarã Galacia
druañebema itea. Mñla, júma djabarã mñ ume
panla bida quírñä panla dadjirã Zeza Ācōrēba,
dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biadeba bárãra
careba pananida idjabá necai bai siða bárãra dia
pananida.

⁴ Dadjirã Boro Jesucritoba ara idjida
dadjirã cadjirua carea idu beabisia nañ ewari
cadjiruñebemada ēdrá edai carea. Mâwâ osia
dadjirã Zeza Ācōrēba quírñâna bérã.

⁵ Ewariza idjía bia bedeadida panla. Bia bála
mâwâ baida.†

Beda bia Critodebemara ababárla bála

⁶ Mñla cawa crîchaña sâwâ bárãra dârâéne
Ācōrênebemada ãi wâbáldada. Ācōrêba bárãra trñisia

---

* **1:1 Jesucritoba diabueda.** Cápûrñâ bedeade jara bála “apóstol.”
Mañ griego bedeaba jara bála “diabueda.” † **1:5 Bia bála mâwâ**
baida. Cápûrñâ bedeade bá bála: “Amén.”

Crito biadeba ēdrə edai carea, baribʌrʌ bärāba biara ēpē panla dewararāba bedea bia quīrāca jara panla.

⁷ Wärāda ādjia jaradia panʌra bedea biaēa. Baribʌrʌ Ācʌrʌba bärāa āī crīchabibadaa bedea bia Critodebemada āī jaradia panʌ bērā.

⁸ Bariduaba bedea bia Critodebemada daiba bärāa jaradiapedadada awara jaradiaibʌrʌ, Ācōrēba idjira ewariza biē bʌya; daiba wa bajānebema nezoca bida awara jaradiadibʌrʌ, dai sida Ācōrēba ewariza biē bʌya.

⁹ Daiba naärā jarapedadara mλa wayacusa jaraya: bärāba bedea bia Critodebema ījäpedadada bariduaba awara jaradiaibʌrʌ, Ācōrēba idjira ewariza biē bʌya.

¹⁰ Māwā jara bʌdeba mλa jʌrlē bʌla ēberärāba mλra bia ununida, ātebʌrʌ quīrīa bʌla Ācōrēba mλra bia unuida. Crito ījāi naēna mλa jʌrl b̄abadjia ēberärāba mλra bia ununamārēa. Wađibida māwā o bʌbara, mλra Crito nezocaē bacasia.

Jesucritoba Paulo trñna

¹¹ Djabarā, cawađadua bedea bia Critodebema mλa bärāa jaradiadara ēberā crīchaēda.

¹² Mał bedeara mλa ni aħal ēberāneba cawaē basía. Ni aħal ēberāba mλa jaradiaē basía. Ātebʌrʌ Jesucritobʌrʌ mλa cawabisia.

¹³ Bärāba ūrīsidaa mλra sāwā nībasida judiorāba jaradiabada jūma ījā o baside. Bärāba cawa panla mλa Ācōrē ēberärāra bio biē obadjida. Abeda jūma jōbi quīrīa bāsia.

14 Judiorāba jaradiabadara māa biara cawabʌrʌ basía mā daucharā cāyābara. Dai drōā naēnabemaba obadara māa bio ījā obadjia.

15-16 Baribʌrʌ mā todī naēna Ācōrēba māra edasia. Idji biadeba māra trāsia idji nezocada bāmārēā. Idjia crīchada quīrāca idji Warrara māa cawabisia judiorāea idjidebemada jaramārēā. Mañne māa ni abala iwidiē basía sāwā oida bʌ cawayā.

17 Idjabā Jesucritoba mā naēna diabuedarāa Jerusaleñnaa iwidiide wāé basía. Ātebʌrʌ māra Arabia druadaa wāsia. Māwānacarea Damasco purudaa jēda wāsia.

18 Poa ūbea badacarea māra Jerusaleñnaa Pedro cawai carea wāsia. Mama quince ewari idji ume basia.

19 Pedro awara dadji Boro Jesucritoba dia-buedarānebemada ababe idji djaba Santiagoda un-usia.[‡] Dewararāra māaunuē basía.

20 Ācōrē quīrāpita māa bārāa jaraya: mānebema bʌbʌrʌra sewaēa.

21 Jerusaleñnaa wānacarea māra Siria druadaa idjabā Cilicia druadaa wāsia.

22 Crito ījā b̄ea Judea druadebemarāba māra un-unaca basia.

23 Ādjirāba ababe ūrībadjidaa djabarāba nāwā jara panʌda: “Dadjirā biē oi carea ēpē bādaba idira jaradia nīa jūmarāba Jesu ījānamārēā. Naēna mañgʌra idjia abeđa jōbi quīrīa basia.”

24 Mañ b̄erā mā carea ādjirāba Ācōrēa bia bedeasidaa.

[‡] **1:19** Santiagora idjabā Jacobo abadaa.

2

Jesucritoba diabuedarāba Paulo bia edapedada

¹ Catorce poa badacarea māra Bernabe ume wayacusa Jerusaleñaa wāsia. Tito sida wāsia.

² Māra wāsia Ācōrēba cawabida bērā mama wāida bālāda. Jūēpeda naārā māa ababe djabarā dji dromarāa jarasia bedea bia Critodebema māa judiorāéa sāwā jaradia bālāda. Māwā osia māa o bālāra ādjirāba bia unu panā cawaya.*

³ Mañne Tito māl ume bālāra judioēmīna ādjia jaradaē basía idji cacuara wēāgoida bālāda.

⁴ Mañnebemada bedeasidaa ācālā wārā djabarāéba jarabadjiā bērā jūmarāda cacua wēāgodida panāda Ācōrē ēberārā bēadi carea. Ādjirāra djabarā quīrāca djabarāmaa zedapeda Jesucritoba ēdrlā bālādada igarabi quīrīā panasidaa. Ādjirāba dadjirāa wayacusa judiorā leyda ījā obi quīrīā panasidaa nezoca quīrāca.

⁵ Baribālā ādjia jarapedadara daiba ni maārī bida ījānaē basía bārāba bedea bia Critodebema dji wārā arada ewariza eroēeadamārēā.

⁶⁻⁷ Djabarā dji dromarāba dewara crīchada jaradaē basía māa jaradiamārēā. Ātebālā cawasidaa Ācōrēba māra diabuesida bedea bia Critodebemada judiorāéa jaradiamārēā Pedro judiorāmaa diabueda quīrāca. (Ādjirāra dji dromarāda dārābādamīna māa quīrācuītaē bālā, Ācōrēba dadjira quīrā awara unuca bērā.)

---

* **2:2** *Māwā osia māa o bālāra ādjirāba bia unu panā cawaya.* Griego bedeade nāwā bālā bālā: “Māwā osia māl pira wānara, pira wābālā sida ara jāwā bērāmārēā.”

8 Wārāda Ācōrēba Pedrora edapeda judiorāmaa jaradiamārēä diabuesia. Ara mañ Ācōrēba māra edapeda judiorāémaa diabuesia.

9 Djabarā dji dromarā Santiagoba, Pedroba, Juañ bida cawasidaa Ācōrēba idji biadeba wārāda māra judiorāémaa diabuesida. Mañne ãdjira mā ume, Bernabe ume bida jāwa jidasidaa cawabidi carea abari crīchada eropanida. Ñadjia jarasidaa daiba judiorāéma jaradia pananida, mañne ãdjia judiorāma jaradia pananida.

10 Ababe daia jarasidaa djabarā ne neñ quedeara carebadamārēä. Mañgra māmaarā bio bia basia māwā o quīrīñā bāda bērā.

Pauloba Pedro quēña

11 Ewari aba Pedrora Antioquía purudaa djabarā aclede wāsia. Mama māa idjira jūmarā djabarā quīrāpita quēñasia, idjia wārāda biē oda bērā.

12 Nāwā biē osia: ñcʌrla djabarā judiorāra Santiago bʌlmaʌba Antioquía purudaa wāsiidaa. Ñdjrāba jarabadjidaa judiorāéra cacua wēágodida panida Ācōrē ñberārā bēadi carea. Ñdji jūñni nañna Pedrora djabarā judiorāé ume ne cobadjia, baribʌrla mañ djabarā judiorā jūñpedadacarea idjira waa djabarā judiorāé ume ne coē basia. Ñtebʌrla jīga nībade wāsia. Idjia wayasia djabarā judiorāba idjira biē jaradida judiorāé ume ne co bʌl carea.[†]

13 Idjabā dewararā djabarā judiorā bida djabarā judiorāéra igarasidaa Pedroba sewadeba o bʌl

---

[†] **2:12** Pedrora nañna biē jarada bērā wayacusa biē jaradida crīchasia. Hecho 11:1-18.

quīrāca. Māwā o pan^λ bērā Bernabe bida abari quīrāca biē osia.

¹⁴ Barib^λra māla unusia ādjirāra wārā bedea bia Critodebemaba jara b^λ quīrāca nīnaēda. Mał bērā māla Pedrora jūmarā djabarā quīrāpita nāwā quēāsia: “B^λra judiomīna judio quīrāca bacaa. Āteb^λra judioē quīrāca babaria. Małda ɬcārē cārēā judiorāba obadara b^λa djabarā judiorāéa obi b^λ?

¹⁵ Ācōrēba Moisea diada leyra judiorāéba neě pan^λ bērā dadji judiorāba ādjirāra cadjirua obadarāana abadaa. Dadjirāra todadeba judiorā bērā mał leyra eropan^λa.

¹⁶ Barib^λra dadjirāba cawa pan^λa mał ley ījā o b^λdeba ni abālda Ācōrē quīrāpita jipa baēda, āteb^λra Jesucrito ījā b^λ carea Ācōrēba jipa unuya. Dadjirā bida Jesucritora ījāsiāaa Ācōrēba bia unumārēā. Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley ījā o pan^λneba dadjirāra Ācōrē quīrāpita jipa beadaēa, ni abālda mał ley ījā o b^λdeba idji quīrāpita jipa baē bērā.[‡]

¹⁷ Ācōrēba Moisea ley diada cāyābara dadjirāba j^λrlāsiāaa Critodeba Ācōrēba jipa unumārēā. Mał bērā ɬc^λrlmaarā dadjirāra cadjirua obadarāa. Māwāra ɬCritoba dadjirāa cadjiruada obi b^λca? ¡Māwāéa!

¹⁸ Māley naēna ēpē bađada wayacusa ēpēib^λra, mādr^λ bedeade beya.

¹⁹ Naēna māra Ācōrēba Moisea diada leydeba basia. Barib^λra mał leydebemada ēdrāsia.[§] Māwā

---

^{‡ 2:16} Salmo 143:2.   ^{§ 2:19} Mał leydebemada ēdrāsia. Griego bedeade nāwā b^λ b^λa: “Mał leydebemada beusia.”

māra Ācōrē itea zocai b̄esia.

²⁰ Māra Crito ume ābaa crude cachisidaa. Mañ bērā ara mādjideba b̄lēa, āteb̄l̄r̄l Critodr̄l mā sode b̄la. Nañ djarade zocai b̄lmisa māra Ācōrē Warra Jesu ījā b̄ldeba b̄aya. Ara mañ Jesuba māra quīrīāsia idjabā mā carea ara idjida idu beabisia.

²¹ Ācōrēba idji biadeba dadji jipa b̄l̄dada mā igaraēa. Ācōrēba Moisea diada ley ījā o panneba idji quīrāpita poya jipa beadibara, Critora idji quīrīābe beucasia.”

3

Ababe Jesucritodrl ījānida panla

¹ Djabarā Galacia druadebema, ¡bārāra cr̄cha neě b̄eaa! ¿Caiba bārāra cūrūgasí wārā bedeara idu b̄l̄damārēä? Daiba bārā quīrāpita ebuda jara-diabadjidaa Jesucritora bārā carea crude cacheasidada.

² Mā nañda bārāa iwidiya: ¿Ācōrēba Moisea diada ley ījā o panneba bārāba Ācōrē Jaurera edasidaca? ¿Bedeia bia Jesucritodebemada ūrīnapeda ījāsidade edasidaëca?

³ ¡Bārāra wārāda cr̄cha neě b̄eaa! Crito ījāsidade nañrā Ācōrē Jauredeba bia nībasidaa. ¿Idira ara bādjia o panneba jūma jipa b̄eadica?*

⁴ Crito ījā panl carea bārāra bio bia mīgasidaa. Mañda Critoda igaradib̄l̄r̄l, ¿bādji quīrīābe bia mīgasidaëca? Māmaarā bādji quīrīābe bia mīgadaë basia.

---

* ^{3:3} Ara bādjia o panneba. Griego bedeade bāl b̄la “nañ djaradeba.”

5 Ācōrēba idji Jaurera bārāa diasia idjabāa bārā tāēna ne ununacada o bāla. ¿Ācōrēba cārē cārēā māwāa o bāla? Māwāa o bāla bārāba bedea bia Critodebemada ūrīnapeda ījāsida bērā. Ācōrēba māwāa oē bāla idjia Moisea diada leyra bārāba ījāa o panl bērā.

6 Abrahañebemada crīchadadua. “Abrahañba Ācōrēra wārāda ījāsia. Mañ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”[†]

7 Mañba cawadadua wārāda Ācōrē ījāa bēadrā Abrahañ warrarāda.

8 Naënaedañba Ācōrē Bedeade bāl bāla judiorāéba Ācōrēda ījāsida idjia ādjirā sida jipa unuida. Mañ carea naënaeda Ācōrēba Abrahañ bedea bia dadji ēdrādidebemada bedeasia. Idjia nāwāa jarasia: “Bādeba māla nañ eñūâne bēa purura jūma carebaya.”[‡]

9 Mañ bērā Abrahañba ījāna quīrāca ījāa bēara Ācōrēba jūma carebaya Abrahañ carebada quīrāca.

10 Ācōrēba Moisea diada ley ījāa o panlneba jipa bēadida crīcha bēara Ācōrēba biē bāya. Mañ leyde nāwāa bāl bāla: “Nañ ley jūma ījāa oē bēara Ācōrēba biē bāya.”[§]

11 Wārāda ebuda bāla Ācōrēba Moisea diada ley ījāa o bāldeba ni abālada Ācōrē quīrāpita jipa bāeda. Ācōrē Bedeade nāwāa bāl bāla: “Ācōrē quīrāpita jipa bāl ēberāra Ācōrē ījāa bāldeba bāya.”*

12 Baribārā Ācōrēba Moisea diada ley ījāa o bāldeba jipa bāida crīcha bālba crīchacaa Ācōrē ījāa bāldeba

[†] 3:6 Genesi 15:6.   [‡] 3:8 Genesi 12:3.   [§] 3:10 Deuteronomio 27:26.   * 3:11 Habacuc 2:4.

jipa baida. Ātebʌrʌ idjidebemada nāwā bʌl bʌla: “Nañ ley ījā o bʌra mañgʌdeba baya.”[†]

13 Ācōrēba Moisea diada leyba biẽ bʌlidebemada Jesucritoba dadjirāra ēdrl bʌsia. Idjidrʌ Ācōrēba dadjirā cacuabari biẽ bʌsia. Ācōrē leyde nāwā bʌl bʌla: “Abañda bacuruđe jira bʌdibʌrʌ, Ācōrēba idjira biẽ bʌya.”[‡]

14 Mañgra māwāsia Ācōrēba Jesucritođeba judiořāé sida carebamārēä idjia naëna Abrahāla carebayada ada quīrāca.§ Dadjirāba Jesucritoda ījā panʌ bērā Ācōrēba idji Jaure diai jaradara edasidaa.

Ācōrēba Abrahāl ume bedea bʌdara leyba ãyā bʌcaa

15 Djabarā, m̄ra ne jara bʌdeba bedeaya: ēberāba dewara ume bedea bʌdara cartade bʌpeda idji tr̄da mañ cartade bʌsira, ni abalba mañ bedea bʌdara poya ãyā bʌdaěa, idjabə dewara cr̄ichada poya eda bʌdaěa. Ara mañ quīrāca Ācōrēba wärāneba jaradara quīrā awara oěa.

16 Ācōrēba Abrahāla, idjideba yōida bʌla bida jarasia idjia jūmarāda carebaida.* Ācōrē Bedeade bʌlē bʌla “Abrahālneba yōni ēberārāda” zocārā ēberārā jara bʌ quīrāca. Ātebʌrʌ bʌl bʌla Ācōrēba Abrahālneba yōida bʌla māwā jarasida abaldebemada bedea bʌl bērā. Mañra Critoa.

---

† **3:12** Levitico 18:5. ‡ **3:13** *Bacurude*. Griego bedeade bacuru abʌrʌde cru sida jara bʌla. Deuteronomio 21:23. § **3:14** Genesi 12:3. * **3:16** Genesi 22:18.

17 Mλa jara bλra naλgla: Ācōrēra Abrahaλ ume bedea bλsia.[†] 430 poa badacarea idji leyra Moisea diasia. Baribλrλ idjia Abrahaλ ume naārā bedea bλdara maλ leyba āyā bλē basía. Āyā bλdabara idjia carebayada adara oē bacasia.

18 Ācōrēba Moisea diada ley ījā o panλ carea idjia dadjurāda carebaibλrλ, idjia carebayada ada quīrāca carebaěa. Baribλrλ Ācōrēba Abrahaλra carebayada ada bērā idji biadeba carebasia.

19 Maλda ¿Ācōrēba cārē cārēā idji leyra Moisea diasii? Idji leyra diasia ēberārāba cadjurua obadada cawadamārēā. Ēberārāra maλ leydeba panasidaa aba Abrahaλneba yōida bāda zebλrλdāa, idjideba Ācōrēba carebayada ada bērā. Ācōrēba Moisea maλ leyra bajānebema nezocarāneba diasia. Maλbe Moiseba ēberārāa diasia.

20 Baribλrλ Ācōrēba Abrahaλa carebayada aside ni aþaλda maλ bedea jarade diabueē basía, ãtebλrλ ara idjiabλrλ Abrahaλa māwā jarasia.

21 Māẽteara Ācōrēba idji ley Moisea diaside ¿idjia Abrahaλ ume bedea bλdara igarasica? ¡Māwāéa! Ācōrēba Moisea diada leydeba dadjurāda ewariza Ācōrē ume poya zocai bēadibara, maλ ley ījā o panλneba Ācōrē quīrāpita jipa panacasidaa.

22 Baribλrλ Ācōrē Bedeade bλ bλa cadjuruba jūmarāda preso eroþada. Māwā Ācōrēba Abrahaλa ēberārā carebayada adara poya oya. Wārāda Jesucrito ījābλdara māwā careba bλa.

[†] **3:17** Griego bedeade λσλρλ cartade nāwā bλ bλa: “Critodeba Ācōrēra Abrahaλ ume bedea bλsia.”

²³ Crito zei naēna dadjirāba idjida poya ījānaē basía. Mañne dadjirāra Ācōrēba Moisea diada ley jāwaeda panasidaa. Mañ leydebebemada poya ēdrādaē basía aba Ācōrēba Crito cawabiblārādaa.

²⁴ Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirāra pe eronībasia aba Crito zeblārādaa. Crito zedacarea idji ījā panā carea Ācōrēba dadjirāra jipa unu bāa.

²⁵ Idira dadjirāba Critoda ījā panā bērā Ācōrēba Moisea diada leyba pe eronīēa.

²⁶ Jesucritoda ījā panā bērā jūma bārāra Ācōrē warrarāa.

²⁷ Bārā borocuesidade unubisidaa Crito ume ābaa panāda. Mañ bērā idji quīrāca panesidaa.[‡]

²⁸ Jūma bārāra Jesucrito ume ābaa panā bērā Ācōrē quīrāpita judiora griego ume abaria, nezocara nezocaē ume abaria, idjabā umaquīrāra wērā ume abaria.

²⁹ Bārāra Critode bērā wārāda Abrahañ warrarāa. Mañba Ācōrēba bārāra carebasisa idjia Abrahañ carebayada ada bērā.

4

Dadjirāra Ācōrē warrarāa

¹ Māa jara bāra nañ quīrāca bāa: warraba idji zezađera jūma edaida bāmīna caibe bādē nezoca quīrāca bāa.

² Caibe bāra warra wagabada jāwaeda bāa, idjabā idji zezade edaida bāra dewararāba wagabadaa aba dji zezaba jaradā ewariđaa.

---

^{‡ 3:27} *Idji quīrāca panesidaa.* Griego bedeade nāwā bāa: “Critoba djio panesidaa.”

3 Ara mał quīrāca Crito ījāni naēna dadjirāra warra zaque quīrāca ɓeasia. Mał ewariđe dadjirāba nał ījūānebema crīchara ījā o panasidaa nezoca quīrāca.

4 Bariblrl Äcōrēba jarada ewari jūēside idji Warrara nał ījūānaa diabuesia. Mał Warrara wērāba tosia, idjađa Äcōrēba Moisea diada leyra ījā oida ɓeasia.

5 Äcōrēba idjira diabuesia dadjirā mał ley jwawaeda ɓeadara īdrə bəpeda idji warrarāda ɓli carea.

6 Bärāra Äcōrē warrarā bērā idji Warra Jaureda diabuesia bärā sode ɓamārēä. Idji Jaure dadjirā sode ɓlba Äcōrēa “¡Mā Zeza!” abaria cawađamārēä dadjirāra Äcōrē warrarāda.

7 Mał bērā idira bärāra nezocarāéa, āteblrl Äcōrē warrarāa. Äcōrē warrarā bērā idji warrarā itea erođala edadia.*

Pauloba djabarā carea bio crīcha beda

8 Naēna bärāba Äcōrē adua panasidade wārāé äcōrēda īpē panasidaa äđi nezoca quīrāca.

9 Bariblrl idira bärāba Äcōrēra cawa panla. Jipa jaraiblrl, Äcōrēba bärāra cawa ɓla. Małda ɿcārē cārēä crīcha ɿblađ ɓeada wayacusa īpē panla nezoca quīrāca? Małba bärāra carebaca.

10 Bärāba quīrātanoa ewarida, jedecoda, poa siđa wagabadaa Äcōrēba bia unumārēä.

11 Mał bērā mla crīcha ɓla mldji quīrīđe bärāa jaradiasida.

* **4:7 Edadia.** Griego bedeade ɿcārē cartađe ɓl ɓla: “Critodeba edadia.”

12 Djabarā, bārā judiorāé quīrāca bai carea māra Ācōrēba Moisea diada leydebemada ēdrāsia. Mañ bērā māla bārāa bedea djuburiaya māl quīrāca mañ leyde bearānamārēā. Naēna bārāba māra biē odaē basía.

13 Bārāba cawa panla māla bārāma bedea bia Critodebemada naārā jaradiaside cacua biē bāl bērā bārā druadē jaradia besida.

14 Cacua biē bāmīna bārāba māra igaradaē basía idjabā jaletadaē basía.[†] Ātebārl bia edasidaa Ācōrē nezoca bajānebema edabāda quīrāca, Jesucrito edabāda quīrāca.

15 ¿Sāwāsi bārā bāsrīda naēna erobeadara? Māla wārāda jaraya bārāba poya opedadabara ara bādji daura nuētacasidaa māla diadi carea.

16 Māla wārā bedeadeba quēā bāl bērā ¿māra bārā ume dji quīrūca?

17 Bārā tāēna aī jaradia beaba ne jūma o panla bārāba ādji bedeara ījānamārēā. Baribārl ādjia jaradia panla bārāra carebacaa. Bārāra dai umebemada aī ede quīrīā panla ādjidrl sodeba ēpēnamārēā.

18 Wārāda bia bāla ewariza crīcha biada sodeba ēpē pananida. Baribārl māwā ēpēniē panla ababe māl bārā ume bādebārl. Ātebārl māl neēne bida ewariza sodeba ēpē pananida panla.

19 Djabarā māl warrarāca bēa, māra wayacusa bārā carea bia mīga bāla wērā warra pua nūmā quīrāca. Māra māwā bia mīga bāya aba bārā Crito quīrāca panebādadāa.

[†] **4:14** Αcōrāba crīchabadaa Paulo cacua biē bādaba Galaciadebemarāra bia mīgabisida.

20 ¡Mᾶda ara nawena bârã ume bâdabara cawacasia sâwâ bârã ume bedeaida bâda! Mᾶa wârâda adua bâla bârânebemada sâwâ crîchaida.

Saradeba idjaba Agaradeba Pauloba cawabida

21 Ācôrêba Moisea diada leyde bâ quîrîñâ bêeba mâla jaradadua: ¿Ācôrê leyde bâl bâra adua panla?

22 Nâwâ bâl bâla: Abrahañba warrada umé eroësia. Abâ nezocawêrâ Agaraba tosia.[‡] De-warabemara idji quima Saraba tosia.[§] Sarara nezocawêrâé basia.

23 Nezoca wêrâba warrara tosia Abrahañba nañ djaradeba mâwâ quîrîñâna bêrâ. Baribârla dji quimaba todara Ācôrêba diai jarada basia.

24 Mañgâba crîcha dromada dia bâla. Ācôrêba bedea bâldada umé panla. Mañ bedea bâlda umé panla Sara idjaba Agara quîrâca panla. Ācôrêba bedea bâldara aba Sinai eyade diasia. Mañ bedea bâldara nezocawêrâ Agara quîrâca bâla, mañ bedea bâlda ëpë bêara nezoca quîrâca panâ bêrâ.

25 Sinai eya Arabia druađe bâla Agara quîrâca bâla mañ eyade diada leyde bêara nezoca quîrâca panâ bêrâ. Idjaba Jerusaleñ nañ ëjûâne bâla Agara quîrâca bâla mañ purudebemarâra nezoca quîrâca panâ bêrâ. Nezoca quîrâca panla Ācôrêba Moisea diada leyde panâ bêrâ.

26 Baribârla bajânebema Jerusaleñra Sara quîrâca bâla mañ purudebemarâra nezoca quîrâca panlë bêrâ. Mâwâ panla Ācôrêba Moisea diada leyde

---

[‡] **4:22** Genesi 16:1-16.   [§] **4:22** Genesi 21:1-3.

panlē bērā. Dadjirāra mamabema bērā Sara war-rarāca panla.

27 Ācōrē Bedeade nāwā b́l b́la:
Wērā warra tocara, b́lsridadua. Warra pua un-ucara, bio b́lsridadua.

Wērā umaquīrāba igaradaba warrarāda auduara eroþaya wērā quima bara b́l cāyābara.*

28 Djabarā, dadjirāra Isa quīrāca panla. Isara tosidaa Ācōrēba Abrahaña māwā jaraða bērā. Ara mañ quīrāca dadjirāra Ācōrē warrarāda panesidaa idjia māwā jarada bērā.

29 Abrahañ ewaride Ismael, baridua warra quīrāca todaba Isa, Ācōrē Jaure ɻb adeba todara bi  obadjia. Ara mañ quīrāca idji bida Ācōrēba Moisea diada leyde þeaba Crito ūj a þeara bi  obadaa.

30 Barib r  Ācōrē Bedeade nāwā b l b la: “Nezoca w r ra, idji warra sida  y a j retadua. Nezoca w r  warrraba nezoca  w r  warra ume dji zezaþa eroþura poya eda .”†

31 Mañ b r  djabar , dadjir ra nezocaw r  war-rar  qu r ca panl a.  Ateb r  nezoca  warrar  qu r ca panla.

5

Critoba dadjir    dr  b la

1 Critoba dadjir ra   dr  b sia mañ   dr  b dade n ba am r  . Ma g ra bio  j a pananadua. Wayacusa nezoca qu r ca þear nadua.

2 ¡Ur nadua! M ra Pauloa. M a na g da b r a jaraya: Ācōr  qu r pita jipa þeadi carea b r a

* **4:27** Isa  54:1. † **4:30** Genesi 21:10.

cacuada wẽāgoedida panʌda crĩcha panʌbʌrʌ, Critoba bärã carea odaba carebaëa.

3 Wayacusa mña jaraya: baridua umaquirãba idji cacuada wẽāgobibʌrʌ, Ācõrëba Moisea diada leyra jūma ïjä o baida bла.

4 Mañ ley ïjä o panʌneba Ācõrë quirãpita jipa beadida crĩcha bearä Crito jiga wãsiðaa. Idji biadeba jipa bʌdara adjirãba igarasidaa.

5 Baribʌrʌ dadjirãba Critoda ïjä panʌ bérã Ācõrë Jauredeba wärãda cawa panʌ Ācõrëba dadjirãra jipa unuida.

6 Cacua wẽāgo bʌdeba dadjira Jesucrito ume ãbaa bacaa idjaba cacua wẽāgoë bʌdeba idji ume ãbaa bacaa. Ätebʌrʌ idji ïjä bʌdeba idji ume ãbaa bла. Mãwã ïjä bла djärãra quiriä bла.

7 Bärãba wärã bedeara bia ëpë panasiðaa. ¿Caiba mñä sësi bärãba mañ bedeara igaradamärëä?

8 Ädjia jaradia panʌra Bärã Trñnaneba zeë bла.

9 Quirãnebadadua: harina ësäbibari maärí bʌba harinara jūma ësäbibaria. Ara mañ quiräca maärí ãi jaradia bʌba abeda jūma ãi crichabibaria.

10 Mãwämïna dadjirã Boro Jesucritoðeba mña cawa bла bärãba mña jara bʌ awara crichadæda. Baribʌrʌ bariduuba bärãda mãwã mñä sëibʌrʌ Ācõrëba cawa oya.

11 Djabarã, Ācõrë quirãpita jipa beadi carea cacua wẽāgodida panʌda mña wadi jaradia bʌbara, dji mãwã jaradia beaba mñra bië odi carea ëpënaë bacasia. Mña mãwã jaradia bʌbara adjirãba Jesu crûde beudadebemada bië crichadæ bacasia.

12 Mămaară biara bacasia bără măwă măa së beaba ādji umaquiră cacuara abeda jūma tătadida.

13 Djabară, Ācōrēba bărăra trăsia idjia ēdră bădade năbadamără. Baribără ēdrăpedeada bără crīcharănadua bădji cacuaba quirīă bă quirăca ođida panđa. Ātebără wără quirīăneba dji carebadadua.

14 Ācōrēba Moisea diada leyra naă bedea abaăba jūma jara băla: “Djărăra quirīădua ara bădji quirīă bă quirăca.”*

15 Quirăcuita beadadua. Ijara duananibără, djō duananibără, ara băduăba jūma ārīnia.†

Ācōrē Jauredeba năbadadua

16 Maă carea măa jaraya: Ācōrē Jauredeba năbadadua. Măwăbără bără cacuaba cadjurua o quirīă băra ođea.

17 Naă djaraba cadjurua o quirīă băra Ācōrē Jaureba quirīăcaa. Idjaba Ācōrē Jaureba obi quirīă băra naă djaraba quirīăcaa. Adjira ābaa bia pananaca bărăbărăba o quirīă panăra poya ođea.

18 Baribără Ācōrē Jaureba bărăda eronibără, Ācōrēba Moisea diada leyde panăea.

19 Naă cacuaba cadjurua obarira ebuđa băla. Maăra naăgla: daunemabadara, audua năbabadara, baridua ume audua o quirīăbadara,

20 jăwaba ođa ācōrēa iwidiabadară, jăibanabă obadara, djără quirāmabadara, ijarabadara, djărăne awuabadară, maăriă carea quirūbadara,

---

* **5:14** Levítico 19:18. † **5:15** Griego bedeade maă versículo da năwă băla: “Bărăda dji ca duananibără, idjaba dji cotadica duananibără, ara băduăba jūma ārīnia.”

ara ādji bia baidrl̄ jrl̄abadara, caicayabadara, Ācōrē bedea quīrā awara jaradia panl̄neba awara wābadara,

²¹ djärāba eroþl̄ carea biē crīchabadara, mīā be-abadara, beu nībabadara, þlsrida ewari o panl̄ne jūmawāyā cadjirua obadara, idjabā ne jūma cadjirua mał quīrāca þea sida.[‡] Mā bārāa naēna jarada quīrāca wayacusa jaraya: mał cadjirua o þeara Ācōrē purude þeadāea.

²²⁻²³ Baribl̄rā Ācōrē Jaureba nałḡda diabaria: djärā quīrīā þeadida, þlsridaada, necai þeadida, jūma droa þeadida, ēberā biada þeadida, sobiada, bedea aba þeadida, jūmarā ume aduá þeadida, idjabā dadji cacua jipa eroþeadi sida. Jūma małḡra ni abał leyba cadjiruadā acaa.

²⁴ Nał djaraba ne jūma cadjirua o quīrīā babarira Critoderāba crude cache beasidaa.

²⁵ Dadjirāra Ācōrē Jauredeba zocai panl̄ bērā idjideba nībadida panl̄.

²⁶ Djärā cāyābara biara þeada crīchadiē panl̄, caicaya duananiē panl̄, idjabā djärāba eroþl̄ carea biē crīchadiē panl̄.

6

Dji carebadadua

¹ Djabarā, djabada cawaēne cadjiruadē þaesira, bārā dji Ācōrē Jauredeba nīnaba biadeba carebadida panl̄ wayacusa jipa nībamārēā. Baribl̄rā quīrācuita þeadadua bārā sida abari quīrāca cadjiruadē þeada amaaba.

[‡] **5:21 Mīa beabada.** Griego bedeade ḥcl̄rā cartade małra neēa.

² Bia mīga panlne dji carebadadua. Māwābłrla Critoba obi błra bäräba jūma odia.

³ Dji dromaě błba idjida dji dromada crīcha błbłrla, ara idjiduba cürüga bła.

⁴ Djäräba o bł acłi cāyābara ara dadjia o błdrł acłida bła jipa o bł cawaya. Māwā ara dadjia o bł carea błsrida baya.

⁵ Dadjiza odida panlra jūma jipa odida panla.

⁶ Ācōrē bedea cawabłrlba dji jaradiabaría ne jūma bia idjia erołłdebemada diaida bła.

⁷ Ara băduba cürügarānadua. Ni aħalba Ācōrēra poya cürügaěa. Quīrānebadadua: ne u błba idjia ubłrla quīrāca ewaya.

⁸ Mał carea nał djaraba cadjurua o quīrīňa błda aħalba o błbłrla, Ācōrēba mał ēberāra biě bływa. Baribłrla Ācōrē Jaureba quīrīňa błda aħalba o błbłrla, Ācōrēba mał ēberāra ewariza idji ume zocai bływa.

⁹ Mał bērā sēnaě ne biada o pananadua. Sēnaěbłrla, Ācōrēba błda ewaride dadjirāba biada edadia.

¹⁰ Mał carea dadjirāba poya obłdaza jūmarāda bia carebadida panla. Biara Jesu ījā bēada māwā carebadida panla.

Pauloba nał cartade jīrūlare błda

¹¹ Acłedadua, ara mădji jlwaba letra waibłaba nał cartara błbłrla.

¹² Bäräcacua wěāgobi quīrīňa bēaba Crito crude beudādebemada jaradiabadaa baribłrla cacua wěāgobi panla judiorāba bia ununamārēä idjabā ādjia jaradia panl carea biě orānamārēä.

13 Barib^lrl dji cacua wēāgopedadaba Ācōrēba Moisea diaða leyra jūma ījā oðacaa. Māwāmīna ādjirāba bārā cacuada wēāgobi quīrīā panla, bārāba māwā osidara ara ādjidebemada bia bedeadi carea.

14 Barib^lrl māra māwā b^lēa. M^lnrebemada ni maārī bida bia bedeaēa. Āteb^lrl ababe dadjirā Boro Jesucrito crude beudaðebemada bia bedeaya. Critora crude beuda bērā nað ējūānebemaba bia unubadara m^lmaarā jūma beusia. Idjaba nað ējūāne beamaarā māra beusia.

15 Ācōrēmaarā cacua wēāgo baida wa cacua wēāgoē bai sida biara b^lēa. Idjia ēberā djiwidi oðadr^l bia unu b^la.

16 M^la quīrīā b^la jūma m^la jara b^l quīrāca ījā b^leare Ācōrēba quīrā djuburia baida, necai bai sida ādjirāa dia baida. Mañgrāra Ācōrē ēberārā araa.*

17 Idiba ñtaa m^la quīrīāea abalba māra mīā sēida. Jesudebema jaradia b^l carea ēberārāba māra biē osidaa. M^l djara cōācuada aninada ero^lla unubi carea māra idjideda.

18 Djabarā, m^la quīrīā b^la dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba jūma bārāra careba baida. Bia b^la māwā baida.

---

* **6:16** *Mañgrāra Ācōrē ēberārā araa.* Griego bedeade b^l b^la: “Mañgrāra Ācōrē israelerāa.”

**Ãcõrẽ Bedea
New Testament in Emberá, Northern
(PM:emp:Emberá, Northern)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e